

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Disputationes Theologicae

Quatuor Tomis distinctæ: Quibus Univerſa Theologia Scholastica Clare,
Breviter & accuratè explicatur

De Deo, Et De Angelis

Martinon, Jean

Burdegalæ, 1644

Sect. 1. Vtrum Angeli egeant speciebus impræſſis ad intelligendum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73898](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73898)

Ad hoc cognoscendi modum dupliciter fieri posse, Primò, simpliciter sine discursu: vt quando visa Regis imagine apprehendo prototypum. Secundò, per discursum virtualem aut formalem: vt quando ex ordine & pulchritudine creaturarum colligo Deum non modò esse, sed & bonum, & prouidum, & sapientem esse. Vtrumque modum Angelis esse tribuendum constabit ex dicendis disp. 40.

De posteriore medio cognitoris, id est, de speciebus, quatuor de quibus D. Thom. q. 53. explicanda sunt. An scilicet Angelus ad intelligendum speciebus indigeat? & unde, & quales, & ad quid illas habeat? Eius autem doctrina est, Angelos non cognoscere omnia per suam essentiam sicut Deus? quia non omnia continent in sua essentia, cum hæc sit determinata ad aliquam speciem, id est, que non sufficiat se sola ad omnia intelligenda: sed intelligere per aliquas rerum similitudines superadditas, seu species intelligibiles non à rebus ipsis acceptas, cum Angeli sint planè incorporei: sed ab instanti creationis naturaliter sibi congenitas, & ab ipso Deo inditas: & tanto vniuersaliores, quanto Angeli sunt, alii aliis superiores. Quare enim Angelus superior est, tanto per pauciores species vniuersalitates intelligibilium apprehendere potest: & ideo oportet eius formas, seu species intelligibiles, esse vniuersaliores, id est, ad plura se extendentes.

SECTIO I.

Vtrum Angeli cogant speciebus impressis ad intelligendum?

Respondeo egeant, non quidem ad omnia obiecta quomodocunque intelligenda, sed ad directè propriè, & quidditatiuè cognoscendum obiecta non existentia, vel non debite applicata per seipsa, id est, non sufficienter ipsis præsentia realiter & physice.

Cognitio multiplex est: mediata & immediata: propria & confusa.

Prima pars responsi explicabitur & probabitur sect. 3. Nunc ad secundam declarationem præmitto primò, noticiam creatam Angelicam, vel humanam, esse multiplicem. Nam illa est directæ siue immediatæ: & alia mediata. Prior est, quæ fit sine medio cognito, per quod obiectum cognoscatur: vt quando Petrus in seipso videtur. Posterior verò, quæ fit per tale medium: vt quando Petrus per imaginem suam cognoscitur. Secundò, noticia vna est propria, & alia confusa. Propria sumitur dupliciter. Nempe vel prout opponitur communi: vel prout opponitur improprie seu analogice, estque idem ac cognitio germana seu quidditatiua. Similique modo confusa sumitur dupliciter. Vel pro communi, vel pro analogica & impropria. Priori scilicet noticia propria siue particularis est illa, quæ res cognoscitur secundum singularem seu propriam rationem: vt quando Petrus in individuo quæ talis cognoscitur. Confusa verò seu communi

nis est illa, quæ res in communi aliquo & confuso conceptu non tam representatur ipsa, quam later: vt quando Petrus cognoscitur sub ratione confusa hominis, vel substantiæ. Posteriori sensu noticia propria, seu germana & quidditatiua, ac per propriam speciem, est illa, quæ res secundum propriam suam speciem & rationem representatur sicuti est: vt visio albedinis, qualis est in se, vel cognitio rose perceptæ sicuti est. Confusa verò, siue impropria, analogica, & per alienam atque improprie speciem, est illa quæ res cognoscitur non sicuti est in se, sed ad instar alterius non vniuocè similis: vt cum Deum, vel Angelos, vel animas racionales cognoscimus in modum corporeorum & sensibilibus, per analogiam ad formam humanam, tenuem & lucidam: vel ad instar lucis à materia abstractæ. Aduertendum autem est germanum rei conceptum & quidditatiuum, posse esse indirectum & mediatum. Neque enim tantum Socratem cognoscit germanè, qui ipsum videt directè & immediate: sed etiam qui eum cognoscit in yma ipsius imagine. Quædam enim sunt media cognitionis, quæ ad veram & germanam noticiam obiecti sufficiunt. Vt vera Socratis imago, figure ipsius externæ æquidans, & vniuocè similis figuræ & accidentibus aliis exteris, quæ sola oculis usurpamus & germanè cognoscimus.

Tertio denique, cognitio alia est intuitiua, quæ res percipitur secundum suam realem præsentiam, & existentiam nobis obuersantem, ac per se aspectum terminantem sicut

Noticia mediata & indirecta potest esse propria & germana.

Item alia est intuitiua, alia ab illa distincta.

Notitia
abstr. et
pote est esse
germana.

percipiuntur ea quae oculis corporeis attinguntur. Alia est abstractiva, quae a tali praesentia actuali abstrahit. Vbi rursus nota, cognitionem abstractivam posse esse germanam & quidditativam: qualis est cognitio rosa tempore hyemis: vel notitia Regis absentis aut mortui, in viva ipsius imagine. Quare licet omnis cognitio intuitiva sit quidditativa: non tamen vice versa, omnis quidditativa est intuitiva. Nota praeterea adnotitiam intuitivam non sufficere ut res cognita sit praesens, deque illa ut de praesenti cogitur: sed requiri ut ipsa secundum suam existentiam & realem praesentiam coram exhibita obuerietur cognoscenti, & sicut eius aspectum: ad eum innotum quo res oculis percepta sistunt aspectum ocularem. Quare licet homo aut Angelus naturaliter cogitet de Deo tanquam existente & sibi praesente: non habet propriam notitiam Dei intuitivam, quae facultatem naturalem Angelorum & hominum excedit.

Quis
stra cogni-
tio inci-
pit a quid-
ditativa
& intuiti-
va.

Praemitto secundo, omnem nostram notitiam naturaliter incipere a quidditativa & intuitiva. Tum quia nihil est in intellectu, quo prius non fuerit in sensu, id est, cuius intelligendi occasionem non ceperimus a notitia sensuum exteriorum: quae notitia est intuitiva seu experimentalis, & quidditativa. Tum etiam quia omnis notitia analogica fundatur in quidditativa earum rerum, per quarum species cognoscimus alias conceptu alieno & in proprio, siue per analogiam & comparationem ad illas. Debet enim v. g. esse cognita illi, qui Deum concipit ad instar lucis vnde quaque diffusa & interminata.

Quomodo
haec a no-
bis habe-
tur.

Docet autem experientia nos naturaliter nullius rei habere posse notitiam quidditativam & germanam, nisi vel ipsa per se nobis occurrat usque praesentia nos inuenit aliquo modo, ad sui cognitionem propriam & quidditativam, quam alioqui formare non possumus: ut quando colores, soni, & alia obiecta sensibilia occurrunt sensibus: vel per aliquod obiectum aequivalens, ut quando refractione radiorum solis, apparent varii colores in iride; aut in aqua maris apparet color caeruleus propter eius profunditatem; aut quando Regem cognoscimus per viam ipsius imaginem: vel denique si alia occurrerit per se, aut per aliquid aequivalens, & a nobis quidditativum cognitum sit. Experimur enim nos eorum recordari, quae antea percepimus, formareque germanam illorum conceptum, quem antequam ea perciperemus, non poteramus efformare. Quod signum est aliquid ex illa perceptione relictum esse, quod suppleat vicem obiecti praesentis per se, aut per aliquid aequivalens, & loco illius inuenit ad formandam eius notitiam quidditativam. Hoc autem vocamus species impressas, quas sufficienter probat hoc vno experimento fatetur Valg. disp. 200. cap. 3. de humano intellectu licet parum cohaerenter neget dari in

Valg.

angelico, ut videbimus num. 13 & 14.
Hoc etiam signum est intellectum nostrum pendere a concursu obiecti: ita ut illi non sufficiat obiectum esse intelligibile de se, quasi hoc posito intellectus noster habeat vim sufficientem ad ipsum intelligendum, nec quidquam aliud requirat. Sicut intellectus diuinus est perfectissime completus & sufficiens seipso ad intelligendum quicquid est intelligibile, posito solum quod sit de se intelligibile. Ideoque non indiget vilo concursu & causalitate obiecti, neque ab illo pender. Vnde etiam cognoscit omnia possibilis, & omnia futura, tum absoluta, tum conditionata, eo solo quod sunt vera & intelligibilia. Nimirum quia intellectus diuinus est se solo sufficiens ad exprimendum vitae obiectum: estque sibi ipsi species & habitus, & quicquid aliud causalitatis obiectum praestare potest: solumque postulat obiectum esse intelligibile de se. At vero non intellectus eger occurru physico obiecti ipsius, aut alterius illi aequivalentis, vel alio vicem eius supplete, sine cuius concursu & auxilio non est sufficiens ad intelligendum obiectum, quamvis alioqui de se intelligibile. Debetque ipsummet concurrere velut prorotypum, ad formandam viam sui imaginem & expressionem (cuiusmodi est omnis germana & quidditativa eius cognitio) vel per se ipsum, qui modus concurrere melior & efficacior est: vel per aliquod medium cognitum aut incognitum, aliquo modo aequivalens, & supplens vicem occursum ipsiusmet obiecti. Quare merito S. Augustin. lib. 9. de Trinit. cap. vlt. de cognitione nostra sic ait: *Liquidum pendum est, quod omnis res, quamcumque cognoscimus, congenerat in nobis notitiam sui. Ab utroque enim notitia paritur, a cognoscente, & cognito. Itaque mens cum seipsam cognoscit, sola parens est notitia suae; & cognitum enim & cognitor ipsa est.*

Confirmatur, quia in omnibus aliis rebus, quando videmus vnam fieri non posse, nisi alia existente & physice praesente, colligimus hanc habere aliquam dependentiam ab illa, sicut a causa physice concurrente aliquo modo ad sui productionem. Atqui experimur non posse nos primo formare conceptum obiecti quidditativum, nisi vel ipsummet physice existat & sufficienter praesens sit, aut aliud obiectum aequivalens quodammodo. Ergo prima notitia quidditativa, quam de rebus formamus, pendet ab obiectis ut a causis physice concurrentibus aliquo modo ad sui productionem. Ex quo sequitur non posse quoque nos postea obiectis absentibus, aut non amplius existentibus, formare per recordationem eorundem notitiam abstractivam quidditativam, sine concursu alicuius speciei, seu medii incogniti, supplentis vicem obiecti. Qualis autem sit haec

Intellectus
noster pendet
a concursu
obiecti.

Augustin.

Confirmatur.

haec

MARTIN
NIUS
H. J. PA
D. VI
U

hæc causalitas obiecti, vel speciei, dicemus num. 37.

9. Intellectus Angelici per se concurrunt ad obiectum.

Hinc tertio colligimus intellectum Angelicum pendere quoque à concursu obiecti ac nisi ipsum per se obdurat, seipsumque cognoscendum exhibeat, & sistat, vel per aliud obiectum æquivalens, non posse Angelum formare quidditativam ipsius cognitionem. Quia non est de se sufficiens ad intelligendum obiectum, solo quod est intelligibile de se; ita ut sola substantia intellectus Angelici sit ipsi speciei obiectorum, aut æqualeat aggregato ex intellectu nostro, & ex concursu obiecti proprii, vel æquivalentis, aut eius speciei impressæ. Ratio est, quia intellectus Angelicus paulo magis distat à nostro, ut colligitur ex Psal. 8. v. 6. Atqui non paulo magis distaret si esset tantæ perfectionis. Nam intellectus noster nullius planè obiecti est speciei impressæ, vel sufficiens ad ipsum quidditativè cognoscendum sine specie, aut sine ipsius vel æquivalentis concursu. Si autem Angelus esset seipso speciei, vel unius obiecti naturaliter à se cognoscibilis; esset & omnium naturaliter cognoscibilem. Quia sua ipsius substantia præter est vis intellectiva, esset illi speciei. Atqui est vis intellectiva ad omnia obiecta naturaliter ab ipso cognoscibilia. Ergo esset etiam speciei ad illa omnia. Quare Angelus esset sufficiens seipso ad intelligenda diuina omnia possibilis ordinis naturalis, & omnia præterita, præsentia, & futura: æquè ac nos sumus ad cognoscenda obiecta nobis proportionata, quando nobis obverlantur, aut quando illorum speciem retinemus ex cognitione præterita. Sic autem Angelus immensè distaret ab hominibus in virtute intelligendi, propeque accederent ad divinam. Neque esset ratio naturalis, cur non cognoscerent futura libera antequam sint, & futura conditionata: quam tamen notitiam esse naturaliter illis impossibilem ostendimus dissequenti.

10. Angeli egent aliquando speciebus.

Vnde manet probatum quod intendimus: Angelos scilicet egere speciebus impressis ad cognoscendum directè, propriè, & quidditativè obiecta non existentia, vel non debite applicata per seipsum; id est, non sufficienter ipsis præsentia. Quod amplius confirmatur & declaratur simili discursu, qui id antea de humano intellectu probavimus: quia videlicet intellectus Angelicus non est tantæ perfectionis, ac diuinus, cui ad intelligendum completissimo ex seipso, & infinitissimo, sufficit ex parte obiecti mera intelligibilitas: adeo ut obiectum nullum genus causalitatis exerceat circa Dei cognitionem. Vnde Deus ad intelligendum non aliud postulat, quam non repugnantiam obiecti ut intelligatur: nihilque positivum & realiter existens requirit ex parte ipsius: perindeque intelligit possibilis, ac existentia; & futura, æquè ac præsentia; eo solo quod talia sunt. At

Differentia inter Deum & Angelos in modo cognoscendi, sine concursu obiecti.

Angelus requirit vel obiectum ipsum existens, vel aliud à quo vice illius determinetur ad intelligendum. Ac quemadmodum ea est differentia inter agentia creata & Deum: quod illa nihil possunt producere sine concursu reali subiecti, cum creare non possint. Contrà verò, Deo sufficit mera non repugnantia ut produci possint; cum Deus habeat in se potentiam sufficientem producendi se solo quidlibet non repugnans, omni modo non repugnante, possitque sua vi supplere defectum materiæ. Sic Angelus & alia intelligentia creata nihil possunt intelligere sine reali concursu obiecti, per se aut per speciem sui, vel per aliquod aliud medium cognitum aut incognitum. Contrà verò, Deo sufficit obiectum esse intelligibile, quia in seipso habet quicquid ad illud intelligendum necessarium est. Sicut denique producibilitas rerum, siue capacitas ut producantur, respectu quidem agentium creatorum, non est sine vera & reali potentia, nimirum ratione materiæ alicuius, ex qua necessariò educi debeant, cum creari non possint à creatis agentibus: at respectu Dei est mera non repugnantia. Ita se habet intelligibilitas rerum respectu Dei, & Angelorum, cæterarumque mentium creaturarum.

Quare sicut sensus aut intellectus noster pendet ab obiecto; & ut patet experientia nullius obiecti quantumcunque sensibilis notitiam directam & germanam formare potest, nisi vel ipsum per se occurrat aut per æquivalens, vel alias occurrerit & nobis perceptum fuerit: vnde colligimus intellectum nostrum, atque etiam sensum internum vel externum, non esse de se sufficientem ad formandam obiectorum expressionem propriam, nisi vel ab ipsis inuenitur per se præsentibus & concurrentibus; vel per aliquid vice eorum supplens, cuiusmodi est illud quod remanet ex priori cognitione ad recordationem adiuvans: nisi enim quidpiam remaneret in sensu interno, vel in intellectu, non magis posset nunc rem ad vitam exprimere, quam ante primam ipsius cognitionem: Sicut, inquam, sensus & intellectus noster non est in actu primo sufficienti & completo ad formandam notitiam directam & germanam, nisi accedat vel ipsummet obiectum, vel aliud vice obiecti, quando ipsum abest, aut non existit: sic ut Angelus directè & germanè res intelligat, necesse est ut ab obiectis, aut eorum vicariis speciebus inuenitur, vel ab aliquo æquivalenti. Quia cum paulo magis distet à nostro intellectu, non adeo illi supereminet, neque tam propè ad diuinum accedit, ut per seipsum tantum habeat, quantum habet compositum ex intellectu nostro, & ex obiectis vel speciebus determinatibus. Alioquin si se solo haberet respectu omnium naturaliter à se intentivum, nulla autem est ratio, cur ad aliqua potius id haberet, quam ad omnia naturaliter à se cognoscibilia: totum id quod noster intellectus habet ex conjunctione cum obiecto non

Sensus & intellectus noster pendet ab obiecto in actu primo.

Nnn

urrente, aut cum eius vicario: tam cognosceret Angelus per se, non expectato concursu obiecti, aut speciei æquivalentis, presentia, præterita, & futura; quam nos ea cognoscimus, quæ per se nobis occurrunt, aut quorum speciem aliquando accipimus. Quare ut nos hæc omnia cognoscimus nullo alio requisito: sic non esset cur Angelus non cognosceret omnia naturaliter à se intelligibilia, etiam futura contingentia, antequam sint, certò & evidenter: perinde ac res ea cognoscimus, quando ipsa sunt, & nobis coram obversantur. Quod tamen à Veritate & fide Catholica alienum est, vult ostendit disp. sequenti sect. 2. Superest ergo ut in absentia obiectorum non possint Angeli directè & germanè illa cognoscere sine aliquo adiumento vice obiecti, quod communiter species est.

Idem simili ferè discursu confirmat Suar. lib. 2. cap. 3. Sed non bene addit num. 13. quòd si intellectus Angeli per se sufficeret ad omnia intelligenda, deberet eminentèr continere omnia intelligibilia. Id enim non magis necessarium est, quàm ut species ipsæ contineant eminentèr obiecta, quorum vice funguntur. Neque enim interest, quod respondet Suar. species esse instrumenta obiectorum: intellectus verò non esse instrumentum. Nam cum species sint totale principium determinationis, debent habere quicquid virtutis necessarium est ad determinationem, & eundem in quouis alio sufficit. Quare sicut species sunt causa totalis determinationis sine continentia eminenti obiecti: sic intellectus posset habere virtutem similem, & tantum præstare, ac species, licet non contineret eminentèr obiectum.

In hanc conclusionem præter Suarez citatum consentiunt D. Thomas quæst. 55. art. 1. & Interpretes ibidem communiter, Bonavent. Sotus, Hervæus, Capreol. Martil. Maior, Aureol. & Argentin. in 2. dist. 3. Alensis part. 1. quæst. 22. num. 2. & 3.

S. E. C. T. I. Q. I.

Respondetur argumentis contraria sententiæ.

13. Contrarium verò sentit Altisiodor. in summa lib. 2. tract. 5. quæst. 5. Durand. in 2. dist. 3. quæst. 6. num. 17. & sequentibus, Gabriel ibidem quæst. 2. art. 2. conclus. 2. Occam in 2. quæst. 16. & Vasq. disp. 200. cap. 3. asserentes Angelum nullis egerè speciebus ad intelligendum quocunque obiectum naturaliter proportionatum. Quæ sine speciebus facile intelligi potest in intellectu Angeli integra & universalis virtus effectiva sui actus, saltem respectu actuum naturalium, & circa obiecta sibi proportionata. Nulla enim ra-

tionem ostendi potest nudam Angeli facultatem intellectivam ad id muneris non sufficere. Frustra ergo multiplicatur entia sine necessitate, præsertim cum species superaddidit operabiles parantur difficultates. Neque obest, quòd obiectum ad cognitionem elicendam necessarium sit. Quia potest necessarium esse, non ut concitata, sed ut determinans causam universalem, per modum termini seu materia intelligibilis circa quam operetur. Sicut voluntas ad hunc vel illud actum efficiendum determinatur ab obiecto, non ut coefficiente (sepius enim non est, & aliquando ne quidem esse potest) sed ut à terminante talem actum. Addi potest secundò quòd illæ species vel necessariò determinant, vel liberè: Si necessariò: ergo Angeli cognoscunt semper ea omnia quorum species habent. Si liberè: ergo prius cognoscunt, quàm species determinent. Addit tertio Vaquez, Si Angelus per species intelligeret: vel illas à rebus, vel à Deo recineret. Non à rebus: quia sepius sunt materiales, & non possunt Angelis imprimere species materiales, aut immateriales. Non etiam à Deo solo: quia sic essent supernaturales.

Ad primum Respondeo constare ex supra dictis, intellectum Angelicum non tantæ perfectionis esse, ac divinum, cui sufficiat ratio termini intelligibilis circa causalitatem. Angelus enim non intelligit obiecta eo solo quòd sunt intelligibilia: alioquin intelligeret futura contingentia, & possibilis naturalia: sed eget aliquo adiumento: & res liberè futuras v. g. non cognoscit antequam sint: licet eas cognoscat quando sunt actu ipsi præsentis & existentes. Cuius rei ratio nulla potest reddi, nisi quia Angelus in cognoscendo pendet ab existentia, vel presentia obiecti, aut alterius suppletis vicem illius. Adeoque obiectum respectu Angeli, non se habet purè ut materia circa quam, & terminus intelligibilis. Nam futura ut talia, sunt de se materia intelligibilis, & terminus intellectus de se potest circa illa versari. Nulla etiam potest reddi ratio, cur Angelus obiectum quidem quando existit & præsens est, intelligit quidditative & proprie, atque idem postea recognoscit per recordationem cum antea quidditativam eius cognitionem non haberet, neque se solo habere posset: nisi quia ad primam eius intuitionem iuvatur ab obiecto existente & præsentis; non ut terminante dumtaxat (ratio enim termini æquè convenit obiectis, non presentibus, aut purè possibilibus, aut futuris, quæ tamen Angeli non cognoscunt) sed ut excitante & determinante realiter: ad recordationem verò iuvatur à specie post primam intuitionem relicta. Quo vno argumento idem Vasq. initio capituli citati convinci ait dari species in imaginatione & intellectu humano. Quia, inquit, non est